

A Dósai-akta

CSÁKVÁRI GÉZA

„Ezt a nevet világszerte ismerték. „Möszjő Dozáj”, „szinyor Dozáj”, „miszter Dozáj” volt hallható néhány évtizedig minden jelentékenyebb filmfesztiválon, minden jelentősebb filmvásáron. Dósai István volt a Hungarofilm igazgatója akkoriban, s az ő ismeretségi köre volt majdhogynem egyenlő a magyar film ismeretségi körével a nagyvilágban. A filmek csinálói mellett az ő érdeme volt jó két és fél évtizedig, hogy hazánkról legesleginkább a magyar filmművészet adott betekintő tükröt, referenciát a nagyvilágnak.”¹

Így búcsúztatta Dósai Istvánt halálakor, 1991-ben Csala Károly a *Népszabadság* hasábjain. Sőt, még azt is hozzátette: „A legújabb kori magyar filmtörténet egyik legnevezetesebb szereplője távozott vele közülünk.”²

Vajon hogyan lehetséges az, hogy ma nem tudjuk, kicsoda volt tulajdonképpen Dósai István? Hogy még egy Wikipedia bejegyzés sincs egy – a neves kritikus és szakíró szerint – a magyar filméletet a hatvanas évektől a nyolcvanas évek közepéig meghatározó szereplőről? Dósai István a szó legáltalánosabb értelmében tulajdonképpen filmkereskedő volt. A Hungarofilm vezetőjeként számos feladata és felelőssége volt. Ahhoz, hogy a tevékenységeit átláthassuk, a cég történetét és felépítését is át kell tekinteni.

A Hungarofilm létrehozása szorosan köthető a Filmfőigazgatóság megalakításához.³ 1955.

¹ CSALA Károly, „Dósai”, *Népszabadság*, 1991. október 22., 27.

² CSALA, „Dósai”, 27.

³ A Filmfőigazgatóság 1955. október 1-én jött létre a Népművelési Minisztérium Filmfőosztálya és az Országos Moziüzemi Igaz-

gató 5-én a Népművelési Minisztériumban tárcaközi értekezleten döntöttek a Mozgóképforgalmazási Vállalat (Mokép) átszervezéséről és önálló nemzetközi filmkereskedelmi vállalat létrehozásáról. Utóbbi létrehozása hosszadalmas volt, először a Moképen belül működött, de 1956. április 1-jén teljes önállóságot kapott. A kereskedelmi vállalat megalakulása nyomon követhető a Magyar Nemzeti Levéltárban őrzött korabeli iratokban, és megismerhető Gál Mihály munkájából.⁴

A Hungarofilm feladata – egyben kizárólagos joga – volt az akkori külkereskedelmi rendszer szabályainak megfelelően – bizonyosoként a külföldi mozi- és tévéfilmek, illetve egyéb filmműsorok behozatala, továbbá mindenfajta magyar mozgóképek külföldi eladása, külföldi cégekkel koprodukciók szervezése és szerződések megkötése.⁵ Konkrétan: el kellett adniuk a magyar filmeket szocialista és nem szocialista (akár nagytőkés) piacokon, és az ezekből bejövő bevételekből lehetett külföldi filmeket venni a magyar piacra – egyszóval: szinte kapitalista módon a nyereségesség is számított.⁶ Érde-

gatóság jogutódjaként. In ÁBEL Péter, szerk., *Új filmlexikon* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1971), 324.

⁴ GÁL Mihály, „A vetítést vita követte” (Budapest: Gondolat Kiadó, 2015), 18.

⁵ SOMOGYI Lia, „Egy filmkereskedelmi vállalat – A Hungarofilm története (1956–2001)”, *Filmkultúra* 2005, hozzáférés: 2019. 10. 13., <https://filmkultura.hu/regi/2005/articles/essays/hungarofilm.hu.html>

⁶ Ha egy magyar filmet valamennyi szocialista ország átvesz forgalmazásra, az hozzávetőleg két-két és félmillió forint bevételt jelent. 1945 óta a legsikeresebb exportcikk a

mes megjegyezni, hogy a külföldi film vásárlása jogilag a Mokép feladata volt, a Hungarofilm a nevükben tárgyalt a külföldi partnerekkel. Ám még ennél is fontosabb, hogy lényegében nem volt olyan film, mely nem ment volna át a Hungarofilm rendszerén. Ők szerezték be a külföldi jogtulajdonosoktól a kölcsönkópiákat, melyeket átadásra szántak a Filmátvételi Bizottságnak (FÁB) vagy ritkább esetekben a Filmfőigazgatóságnak, esetleg *ad absurdum* magának Kádár Jánosnak a mozizásához. A legendárium szerint sok esetben ezekről a vendégeskedő, majd legtöbbször visszautasított filmekről „véletlenül” másolatok készültek, és titokban vetítették azokat. Feltehetően az államszocialista filmközvetítésben is megjelent a kalózkodás.⁷

A magyar filmátvétel nem volt problémáktól mentes, a környező szocialista országokhoz képest is kiszámíthatatlannak számított. Bizonyos filmeket a MOKÉP csak évekkel később, vagy be sem mutatott. A *Híd a Kwai folyón* megvétele például huszonkilenc éven keresztül húzódott.⁸ Sokszor kö-

Körhinta volt, amelyet nyolc szocialista és húsz nyugati országba sikerült eladni. DÓSAI István, „A magyar film külföldön”, *Filmkultúra* 1, 2. sz. (1960): 98–103.

⁷ A kalóz kifejezés a 20. században újfajta többletjelentéssel bővült, ami olyan személyt vagy egyéb tevékenységet jelent, aki vagy ami más szellemi tulajdonát teszi elérhetővé, megkerülve a szerzői jog birtokosát és az annak értelmében kifizetendő jogdíjat, így ez is egyfajta anyagi megkárósításnak feltethető meg.

⁸ Már 1959-ben sürgette a Filmtudományi Intézet a film bemutatását, ám annak producere, Sam Spiegel, nem akarta szocialista országba értékesíteni. Az enyhülés következtében már az ár volt a legnagyobb akadály. Végül 1984-ben a Magyar Televízió megvette a művet, de nem került műsorba. A jogokat átvette a Budapest Film, majd 1986-ban

vetetetlen volt, hogy mi miért vagy miért nem mutatnak be, bár általában a művészileg bátrabb, politikailag, ideológiailag problémás filmek, többek között Altman vietnámi háborús szatírája, a *MASH*, Buñuel, Cassavetes, Godard, Fassbinder, Hitchcock, Ken Russel egyes filmjei akadtak fent a rostán. A szocialista országok némely rendezőjének (Chytilová, Jireš, Jakubisko, Makavejev, Wajda) bizonyos filmjei szintén nem kívánatosnak minősültek.⁹ A kategóriákba nem illeszkedő filmek úgynevezett limitált forgalmazást kaptak, azaz csak egy-két kópia készült belőlük, és szinte kizárólag a Filmmúzeum vetítette őket. Ilyen alkotásnak bizonyult például az 1971-es *Hegedűs a háztetőn* musical-film. Kézzelfogható tendencia látszik, hogy a Filmátvételi Bizottság szűrőjén a nyugati tőkés országok filmjei közül főleg a biztos bombasikernek tűnők mentek át akadálytalanul. Tehát lényegében kijelenthető: akkor is, most is a bombasikernek volt a legkönnyebb az átfutása a cenzúrán. Mindemellert a szocialista országok esetében sem volt sima az ügymenet. A Hungarofilm tevékenységének 1973. évi szöveges értékelésében például Dósa István kitért a szocialista országokkal való üzletkötések problematikájára. Ahogy fogalmazott, a román és a bolgár filmvállalatok a magyar filmátvételi delegációkkal szemben igencsak erőszakosan léptek fel. „Erőszakosságukkal már csak azért sem lehet egyetérteni, mert a magyar filmek átvétele tekintetében mi semmiféle erőszakot nem alkalmaztunk, pedig ők sokkal kevesebb filmet vásárolnak meg tőlünk, mint mi Romániában.”¹⁰ A bolgár vonal terén

került a magyar mozikba. 772 126 nézője volt. In: GAL, „A vetítést...”, 694.

⁹ GERVAI András, „Elutasítva! – Filmimport a pártállamban”, *Filmvilág* 58, 8 sz. (2015): 28–29.

¹⁰ MNL OL XXIX-1-4, A Hungarofilm Vállalat tevékenységének szöveges értékelése 1969–1980, 1973.

pedig megjegyzi, hogy még a magyar követésen keresztül is próbálták presszionálni a Hungarofilmre. Persze, minden relatív, mivel 1976-ban például kilenc bemutatott magyar játékfilmnek több mint egymillió nézője volt.¹¹ A csúcson a magyar film egyébként a hatvanas években volt: a szocialista országok mozijaiban filmjeink látogatottsága 1963–64 évben például meghaladta a 260 millió főt.¹²

A magyar mozikba bekerülő filmek kapcsán számos alkalommal megfogalmazódtak újságírói kritikák, melyek számos alkalommal a Filmátvételi Bizottságot tették felelősé a színvonaltalanságért. Dósa István volt a villámhárító, ha nyilatkozni kellett, akkor ő volt a rendszer szócsöve. „Huszonhat országból hozunk be filmet, s ez körülbelül a filmgyártó országok teljességét jelenti. Exportunk viszont mintegy harminchét országba juttatta el a magyar filmművészet alkotásait. Kapcsolatunk a különböző országokkal nem egyforma. Franciaországgal és a Német Szövetségi Köztársasággal általános megállapodásunk van, mely a kölcsönös maximális engedelmények alapján segíti a filmcserét. Ugyanakkor például Olaszországban — ahonnan pedig nagyszámú filmet vásárolunk — a hatóságok kifejezetten akadályozzák a magyar filmek bemutatását. Mi mindenesetre arra törekszünk, hogy állandóan szélesítsük kapcsolatainkat. Ennek illusztrálására szolgáljon: most tárgyalunk egyiptomi, ceyloni és görög cégekkel, hogy ezekből az országokból is hozzunk be filmeket. Nem a szokásos frázis, de tényekkel bizonyítható valóság: az a törekvésünk, hogy adottságainkhoz mérten minél többféle s minél jobb

¹¹ GANTNER Ilona, „A magyar film a világban”, *Népszava*, 1977. december 23. 105. évfolyam, 6.

¹² DÓSAI István, A magyar film külföldön, *Filmkultúra* 7, 2. sz., (1966): 26–32, 27.

filmekkel gazdagítsuk a mozik műsorát.”¹³ – mondta Dósa egy olyan interjúban, amit mintha maga írt volna meg. Dósa imádott írni, a hatvanas és hetvenes években igen aktív szerepet játszott filmes szakújságíróként is. A *Film Színház Muzsikát* minden évben tudósította Cannes-ból és Velencéből is.

Olykor még egészen markáns hangot is megütött, például a *Filmélet*ben a zsűri alkalmatlanságával magyarázta, hogy Jancsó Miklós *Szegénylegények* című remeke miért nem kapott semmilyen díjat Cannes-ban, pedig azt remélték, hogy így fog történni. „Az ideai zsűri összetétele csak a hagyományos jellegű alkotásoknak kedvezett. Mint ismeretes a zsűri többsége franciákból állt, ezek is valamennyien hetven év körüli, még idősebb urak voltak, egy kivételével »hallhatatlanok«, ahogy a francia akadémia tagjait nevezik. Egyiküknek sem volt az életében a legkisebb köze sem a filmművészethez”.¹⁴ A következő év szerencsésebb volt, ekkor rendezői díjjal ismerték el Kósa Ferencet a *Tíz-ezer napért*, amiért Dósa is lelkesedett, még Bikácsy Gergely¹⁵ is hivatkozott rá.¹⁶ Ahogy írta, a Hungarofilm vezetője, Dósa István örömteli cannes-i beszámolójában figyelemre méltó tisztánlátással jegyezte meg: „A film értékéből és Kósa Ferenc érdemeiből semmit nem von le az, hogy a film vitathatatlan kvalitásai mellett a díj elnyerésében

¹³ „Hogy kerülnek hozzánk az új külföldi filmek?”, *Film Színház Muzsika* 1, 16. sz. (1957): 8.

¹⁴ DÓSAI István, „A Szegénylegények Cannes-ban”, in *Filmélet*, szerk. KERESZTURY Dezső et alii, (Budapest: Magvető Kiadó, 1967), 304–306.

¹⁵ Bikácsy Gergely Balázs Béla-díjas magyar író, film- és irodalomkritikus, esszéíró, filmesztéta, filmtörténész, dramaturg, szerkesztő, színész, egyetemi tanár, a magyar esszéirodalom jelentős képviselője.

¹⁶ BIKÁCSY Gergely, „Mítoszok és parabolák”, *Beszélő* 2, 10. sz. (1982): 94.

még egy sor tényező szerencsés találkozása is közrejátszott. Tavaly hallatlan igazságtalanság történt, amikor az azóta világhírű *Szegénylegények* nem nyert Cannes-ban díjat. A *Tízezer nap* díjában benne van a fesztivál bocsánatkérő önkritikája a tavalyi méltánytalanság miatt.¹⁷ Hogy ez a megnyilvánulás mennyire volt személyes vélemény, vagy esetleg némi háttérlobbiról szóló valóság, felderítetlen. Bár maga Jacsó Miklós is elismeréssel beszélt Dósairól. „Akkoriban találták ki – gondolom Aczél –, hogy a Kádár-rezsimnek, amely 1962 után kezdte magát valamennyire konszolidálni, és megpróbálta véres kezeit valamennyire megmosni a partokban, hogy jót tenne a közhangulatnak egy kulturális vagy egy kvázi kulturális háttér. Ebben igen nagy szolgálatot tehetne a film, mert ez nemzetközi kitekintési lehetőséget is adott. Ehhez megtalálták később a megfelelő menedzsert, Dósai Istvánt. (Sokan azzal támadtak bennünket, hogy igazából Dósai csinált a magyar filmből magyar filmet, mert neki sikerült elterjesztenie a világban, hogy ezek a filmek milyen nagyszerűek.)”¹⁸ Az biztos, hogy Dósait nagyra becsülték Cannes-ban, elvégre háromszor is volt zsűritag: 1965-ben a rövidfilmekről döntött (ezzel ő volt az első magyar, aki meghívást kapott a grémiumba), csakúgy, mint 1972-ben. 1984-ban pedig a nagyfilmfesztiválra is meghívást¹⁹ – ezzel a három alkalommal Dósai abszolút rekorder.

Nem mellékesen a Dósai által dirigált Hungarofilm Vállalat kereskedelmi tevékenységén túl a magyar játék- és rövidfilmek kül-

¹⁷ DÓSAI István: „Cannes 1967”, in KERESZTURY *Filmélet* 325-333.

¹⁸ *Jacsó Miklós életműve* (CD szövegkönyv). Magyar Elektronikus Könyvtár – MEK-00124, hozzáférés: 2019.10.13, <https://mek.oszk.hu/00100/00124/>

¹⁹ Olyan művészek mellett kapott helyet a grémiumban, mint Dirk Bogarde, Isabelle Huppert, Ennio Morricone vagy Jorge Semprún.

földi, nem-kereskedelmi terjesztését is intézte: részvételeket fesztiválokra, filmnapok szervezését és lebonyolítását (ezekről az eseményekről a beszámoló írások száma is igen magas), kapcsolattartást a külföldi filmes sajtóval, idegen nyelvű filmpropagandaanyagok készítését.²⁰ Ezt a tevékenységet, melyet ma már a programming szóval jellemzünk, a cégen belül az úgynevezett propagandaosztály végezte. A külföldi újságírókkal és fesztiválszervezőkkel elsősorban Cannes-ban vették fel a kapcsolatot, így amikor elindult a Magyar Játékfilmszemle 1965-ben, szinte egyértelmű volt, hogy sokukat meghívják az eseményre. Ezzel megteremtettek egy hagyományt: számos magyar film azért tudott kijutni külföldi fesztiválokra, mert a nagy fesztiválok programerei és a legfontosabb kritikusok idejekorán láthatták azokat – a külföldi újságírók idecsábítása Dósainak kifejezetten primer projekt volt. Míg egy több mint száz fővel dolgozó cég vitte az alapfeladatokat, Dósai, mint igazgató igen tekintélyes diplomáciai- és lobbitevékenységet folytatott belföldön és külföldön egyaránt – mint azt már a romániai és bolgár kollégákkal való üzletelés ecseteléséből korábban bemutattam.

Dósai nem rögtön vezérigazgatóként kezdte a szakmát, hanem végigjárta a szakmáért: egyszerű értékesítőként indult, majd fokozatosan került a csúcsra. Közvetlen ember volt, profi kapcsolatteremtő képességekkel. Hibátlan személyiségnek azonban csöppet sem gondolnánk Dósai Istvánt. „Erőszakos volt, hisztériás is, sokan nem szerették sem a dolgozók, sem a filmalkotók közül, de két jó tulajdonsága elvitathatatlan. Az egyik a kapcsolatteremtő képessége, amivel igen sokat segített a magyar filmnek. Anekdota, de jellemző: a 70-es évek elején, a Belgrádi Nemzetközi Filmfesztiválon a szál-

²⁰ A nem kereskedelmi funkciót 1993-ig végezte a Hungarofilm, ezután átvette tőle az akkor frissen magalakult Magyar Filmunió.

lodában, a liftben egy farmeres, fekete bőrű fiatalember, hóna alatt filmtekercsekkel, megkérdezi a vele utazó magyar újságíró, honnan jött. Mikor megtudja, hogy az illető magyar, nem azt kérdezi – amint vártuk –, hogy ismeri-e Jancsó Miklóst, hanem azt: ismeri-e „Mr Dozai”-t?”²¹

Az, hogy belföldön a döntéshozók közé tartozott, nyilvánvaló volt a betöltött igazgatói pozíciója kapcsán is. Ám azt, hogy mekkora lobbierővel rendelkezett nemzetközi szinten, nehéz konkrétumokkal alátámasztani. Ebben ad némi segítséget Gervai András interjúja²² Szabó B. Istvánnal.²³ Amikor a forgatókönyvek engedélyeztetéséről volt szó, kiderül, hogy Dósa már abba is bele tudott szólni, hogy tulajdonképpen milyen film készüljön el. „A forgatókönyvet először a stúdió fogadta el, utána felküldték hozzánk. Nekünk hivatalosan csak vétő-jogunk volt: engedélyezzük vagy nem engedélyezzük a gyártásba sorolást. Én is, és a kollégáim – a helyettesem, Föld Ottó, a művészeti osztály vezetői, Hány Ferenc, Bogács Antal, Sajó Zsuzsa és elsősorban a kitűnő Újhelyi Szilárd, mint tanácsadó, aki korábban stúdióvezető, majd főigazgató is volt, továbbá Dósa István, a Hungarofilm igazgatója, Gombár József, a Mokép igazgatója – állandóan olvastuk a forgatókönyveket. Ha úgy éreztem, hogy valami probléma van egy forgatókönyvvel, meghallgattam a felsoroltak véleményét is.”²⁴

Az interjúból kiderül az is, hogy a Hungarofilm igazgatójának köszönhető, hogy tíz évnyi fektetés után sikerült a nyilvánosság

²¹ SOMOGYI *Egy filmkereskedelmi...*

²² GERVAI András, „*Én vittem el a balhét* – Beszélgetés Szabó B. Istvánnal”, *Kritika* 32, 2. sz. (2003): 8–11.

²³ SZABÓ B. István (1942) irodalomtörténész, szerkesztő, politikus. 1975 és 1983 között volt filmfőigazgató.

²⁴ GERVAI, „*Én vittem el...*”, 10.

számára elérhetővé tenni Bacsó Péter *A tanú* című szatírját.

„1979-ben Dósa Istvánnal összejátssza, cannes-i trükkal sikerült kiszabadítanunk: meghívattuk a fesztiválra, s ezzel gáblit állítottunk a politikai főnökségnek. Azt nem választhatta, hogy Cannes-ban a világsajtó »ellenünk« dicsérjen egy ilyen be nem mutatott filmet, amelyre a megszületése körül bábáskodó vezető kultúrpolitikusok, Újhelyi Szilárd, Rényi Péter, talán Aczél is titokban büszkéek voltak, s azt sem, hogy nem engedik ki, ezzel adva témát a világsajtónak a »liberális magyar kultúrpolitika« cáfolására.”²⁵

A magyar kultúrpolitika számára azonban még egy dolog rettenetesen fontos volt: az Oscar-díj. Ennek megszervezése, kilobbizása Dósa feladata volt. Anekdotákból úgy tudni, hogy a menedzser mindent bevetett, hogy Szabó István a díj közelébe kerüljön. Elvégre az is óriási szó, hogy Szabót négy egymást követő filmjéért (*Bizalom*, *Mephisto*, *Redl ezredes*, *Hanus-sen*) jelölték. 1982-ben Szabó István meg is kapta az elismerést. Dósaiek arra számítottak, hogy ez már egy évvel korábban bekövetkezik, ezért az 1981-es díjkiosztón is ott ült a magyar delegáció, Szabó Istvánnal. Hiba került azonban a gépezetbe: az első magyar Oscar-díjat nem Szabó kapta, hanem Rofusz Ferenc *A légy* című etűdjéért a rövid animációs film kategóriában. Csakhogy Rofusz nem volt tagja a magyar delegációnak, mivel állítólag a korabeli politikai vezetés feleslegesnek tartotta a kiutaztatást.²⁶ A díjat hirtelen elhatározással Dósa vette át és a következőket mondta: "It's not me; I'm so sorry. He got the invitation too

²⁵ GERVAI „*Én vittem el...*”, 10.

²⁶ Hozzáférés: 2019.10.13,

<http://washington.kormany.hu/oscar-winning-hungarians>

late. And I thank in his name. And just one word: Even the short film can be great.”²⁷ Dósai ezekkel a mondatokkal örökre bekerült az Oscar-díjat nyert művészek köszönő beszédeit tartalmazó adatbázisba. Filmtörténeti tényező lett. Az Amerikai Filmakadémia videón is közzé tette a díjátadást,²⁸ de sokkal jobban látszik a ceremónián készült sajtófotókból²⁹ a helyzet abszurditása és a két díjátadó, Alan Arkin és Margot Kidder értetlensége. A bizarr helyzet feltűnt Jerry Moon biztonsági főnöknek, aki bejelentette az esetet a rendőrségnek.³⁰

Az akadémia végül a rendőrség segítségével visszaszerezte Dósaitól a szobrot (raj-

²⁷ Academy Awards Acceptance Speech Database, hozzáférés: 2019.10.13, <http://aaspeechesdb.oscars.org/link/053-16/>

²⁸ Hozzáférés: 2019.10.13, <https://www.youtube.com/watch?v=N7on8dGzDts>

²⁹ Hozzáférés: 2019.10.13, <https://www.gettyimages.com/photos/he-53rd-annual-academy-awards-1981?family=editorial&page=2&phrase=HE%2053RD%20ANNUAL%20ACADEMY%20AWARDS%201981&sort=best>

³⁰ „The head of security at the Academy Awards show said tonight that a stranger walked out of the seats, accepted the Oscar for Animated Short Film, made a brief speech and headed out the door with the award. The unidentified man escaped into the night, according to the security chief, Jerry Moon, and was being sought by the police. The incident occurred early in the show. The announcement of the award was made by Margot Kidder and Alan Arkin. The film's producer, Ferenc Rofusz, was expected to accept it. Mr. Rofusz was not in the audience, Mr. Moon said, and the unknown man walked briskly onto the stage, issued a few brief »thank you's«, and walked backstage.” Harmetz ALJEAN, „»Ordinary People« wins the Academy Award for best picture”, *New York Times*, April 1, 1981., 23.

taütöttek a hotelszobájában), majd Rofusz Kádár János külön engedélyével néhány hónappal később kiutazhatott átvenni az Oscar-díját. Nagy kérdés tehát, hogy egy olyan profi, mint Dósai, miért vette át Rofusz díját. Mi szüksége volt erre a nemzetközi reputációval rendelkező szakembernek, akire ma már csak leginkább e, mai szemmel leginkább szégyenteljesnek mondható melléfogás miatt emlékezünk? Egyértelmű, bizonyítható magyarázatot nem fogunk találni, minden bizonnyal maga az elkövető sem beszélt szívesen erről soha. Így csak elméleteink lehetnek. Mivel Dósai István igazi menedzser volt, minden bizonnyal kezelni akarta a helyzetet. Mivel egyértelmű volt, hogy Rofuszt nem engedték ki a ceremóniára bürokratikus indokokra hivatkozva, megtehetné volna, hogy végignézi, amint nem veszi át senki az első magyar Oscar-díjat. De minden bizonnyal átgondolta, ez vajon milyen üzenetet hordozna. Dósai feltehetően minden spekulációt el akart kerülni. Sokkal jobb, ha valaki átveszi a díjat és eltereli ezekről a gondolatokról a figyelmet, kvázi még csírájában. Ezért dönthetett úgy Dósai, hogy beáldozza magát, beáldozza a reputációját. Azt a dicső jövőt, hogy olyan szakemberként emlékezzünk rá, mint annak idején Csala Károly tette: a magyar filmtörténet egyik legnevezetesebb szereplőjeként.

Bibliográfia

- ALJEAN, Harmetz. „»Ordinary People« wins the Academy Award for best picture”. *New York Times*, April 1, 1981., 23.
- ÁBEL Péter, szerk. *Új filmlexikon*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1971.
- BIKÁCSY Gergely. „Mítoszok és parabolák”. *Beszélő* 2, 10. sz. (1982): 94.
- CSALA Károly. „Dósai”. *Népszabadság*, 1991. október 22., 27.
- DÓSAI István. „A magyar film külföldön”. *Filmkultúra* 1, 2. sz. (1960): 98–103.

- DÓSAI István. „A magyar film külföldön”. *Filmkultúra* 7, 2. sz., (1966): 26–32.
- DÓSAI István. „A Szegénylegények Cannesban”. In *Filmélet*, szerkesztette KERESZTURY Dezső et alii, 304–306. Budapest: Magvető Kiadó, 1967.
- DÓSAI István. „Cannes 1967”. In *Filmélet*, szerkesztette KERESZTURY Dezső et alii, 325–333. Budapest: Magvető Kiadó, 1967.
- GANTNER Ilona. „A magyar film a világban”. *Népszava*, 1977. december 23., 6.
- GÁL Mihály. „A vetítést vita követte”. Budapest: Gondolat Kiadó, 2015.
- GERVAI András. „Én vittem el a balhét – Beszélgetés Szabó B. Istvánnal”. *Kritika* 32, 2. sz. (2003): 8–11.
- GERVAI András. „Elutasítva! – Filmimport a pártállamban”. *Filmvilág* 58, 8 sz. (2015): 28–29.
- „Hogy kerülnek hozzánk az új külföldi filmek?”, *Film Színház Muzsika* 1, 16. sz. (1957): 8.
- Jancsó Miklós életműve (CD szövegekönnyv). Magyar Elektronikus Könyvtár – MEK-00124, hozzáférés: 2019.10.13, <https://mek.oszk.hu/00100/00124/>
- MNL OL XXIX-1-4, A Hungarofilm Vállalat tevékenységének szöveges értékelése 1969–1980, 1973.
- SOMOGYI Lia. „Egy filmkereskedelmi vállalat – A Hungarofilm története (1956–2001)”, *Filmkultúra* 48, 2005, hozzáférés: 2019. 10. 13, <https://filmkultura.hu/regi/2005/articles/essays/hungarofilm.hu.html>